

برآورد تحلیلی محور مقاومت در دوران پس از فرماندهی شهید حاج قاسم سلیمانی مبتنی بر نظریه مقاومت امام خامنه‌ای (مد ظله العالی)

مجتبی نوروزی^۱، زهره مرندی^۲

چکیده

پژوهش حاضر با هدف تحلیل محور مقاومت در دوره پس از فرماندهی سردار سلیمانی تنظیم شده است و تلاش نویسندگان در این پژوهش ارائه تحلیلی شایسته مبتنی بر نظریه مقاومت اسلامی در اندیشه رهبر معظم انقلاب اسلامی حضرت آیت‌الله خامنه‌ای (مدظله‌العالی) است. روش این پژوهش توصیفی-تحلیلی و با ابزار کتابخانه‌ای است. فرضیه پژوهش حاکی از آن است که از آغاز شکل‌گیری محور مقاومت تاکنون که چندی از شهادت سردار سلیمانی می‌گذرد؛ مشاهده می‌شود که مبتنی بر نظریه مقاومت اسلامی امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، اندیشه مقاومت اسلامی بر رشد و توسعه قدرت محور مقاومت در منطقه و جهان معنابخش بوده است. از این رو، همواره اندیشه مقاومت اسلامی راه‌گشای مسیر قدرتمندی برای محور مقاومت بوده است ولیکن شهادت سردار سلیمانی باعث شده است که محور مقاومت در ادامه این مسیر که مبارزه برای حق و نابودی باطل است، در مقابله با استکبار جهانی و رژیم صهیونیستی مصمم‌تر و قدرتمندتر از قبل عمل نماید. در این راستا نظریه مقاومت اسلامی به شکل‌گیری محورهای سه‌گانه قدرت «مقاومت»، «دفاع» و «امنیت» در دوره فرماندهی سردار سلیمانی و صورت‌بندی قدرت در محورهای «اتحاد متخاصم» و «هامونی قدرت» با محوریت مقاومت اسلامی در دوره پس از شهادت سردار، در جبهه مقاومت دست‌زده است. حمله به پایگاه نظامی عین‌الاسد، خروج نظامیان آمریکایی از عراق، اتحاد کشورهای منطقه همچون عراق، لبنان، یمن و ایران با محور مقاومت و در نهایت گسترش ژئوپلیتیک اسلام در منطقه، مصادیق عینی توسعه قدرت مبتنی بر عناصر قدرت در نظریه مقاومت اسلامی در دوره پساشهادت است.

واژه‌های کلیدی: محور مقاومت، توسعه قدرت، نظریه مقاومت اسلامی، شهادت سردار سلیمانی.

۱. استادیار گروه معارف اسلامی دانشگاه شهرکرد.

۲. دانش‌آموخته دکتری علوم سیاسی دانشگاه اصفهان

* نویسنده مسئول: m.norouzi88@yahoo.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۱/۱۶ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۲/۰۱

۱. مقدمه و بیان مسئله پژوهشی

ادبیات سیاسی مهم‌ترین عنصر در تولید هنجار و قدرت در فرهنگ سیاسی و رفتارشناسی بین کشورها محسوب می‌گردد. ادبیات سیاسی محور مقاومت از آغاز شکل‌گیری و به‌ویژه از زمان پیدایش گروهک‌های تکفیری داعش در عراق و سوریه، مقاومت اسلامی بوده که توانسته نقش بی‌بدیلی در غلبه بر ناهنجاری‌های منطقه‌ای مانند داعش، مسئله اعراب و اسرائیل و در شکلی جهان‌شمول‌تر بر دخالت نیروهای استعماری و استکباری آمریکا و اروپا، داشته باشد. بدون شک رشد و پایداری ادبیات مقاومت در جهان اسلام محور مقاومت، در اندیشه مقاومت اسلامی انقلاب اسلامی ایران و مقاومت حماسی جنگ تحمیلی عراق بر ایران ریشه دارد. علت تأکید بر این تبار، شکل‌گیری هنجارهای جدید بین‌المللی پس از انقلاب اسلامی است که قواعد بسیاری از نظریه‌های روابط بین‌الملل را مورد تحول قرار داده است. از آنجا که، انقلاب‌ها و جنگ‌ها تولیدکننده هنجارهای جدید در ارتباط با سیاست بین‌الملل‌اند، هنجار مقاومت اسلامی، نشان از غلبه انقلاب اسلامی ایران بر شکل‌گیری روابط بین‌الملل دارد. تدبیر شایسته در بازنشان دادن اندیشه مقاومت اسلامی در سال‌های پس از پیروزی انقلاب اسلامی، بر عهده رهبر معظم انقلاب اسلامی حضرت آیت‌الله خامنه‌ای (مدظله‌العالی) بوده است. از این رو، نظریه انقلابی و اسلامی مقاومت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) مرجع اصلی تولید قدرت در محور مقاومت محسوب می‌گردد. متکی بودن جریان مقاومت به اسلام، ممکن بودن مقاومت فقط در سایه ایمان به خدا، وعده پاداش الهی در صورت سازش نکردن با دشمن، اهمیت ثبات و ایستادگی در دین و ... از جمله محورهای بیانات رهبر انقلاب در ارتباط با شاخص‌های مقاومت اسلامی است. این بیانات که به شکلی کامل و جامع و در قالب نظریه مقاومت اسلامی امام خامنه‌ای آورده شده است، به نشانه‌شناسی هنجاری در تولید قدرت جبهه مقاومت پرداخته و بر توسعه قدرت در دوران فرماندهی حاج قاسم سلیمانی و پس از شهادت ایشان، مؤثر بوده است. توسعه قدرت بر محور نظریه مقاومت اسلامی در دوران فرماندهی سردار سلیمانی که در بارزترین وجه آن اعلان پایان داعش را نتیجه‌بخش بوده است در بعد از شهادت ایشان، همچنان تنومند مسیر خود را ادامه داده و در حمله کوبنده به پایگاه‌های نظامی آمریکایی عین الاسد توسط سپاه پاسداران ایران و اتحاد هر چه بیشتر کشورهای منطقه با محور مقاومت در برابر قدرت‌های جهانی مداخله‌گر غربی - آمریکایی بازنمود یافته است. از این رو پاسداشت اندیشه مقاومت اسلامی به‌عنوان ساختار حاکم بر سیاست منطقه و بین‌الملل مهم است، زیرا کشورهای منطقه و محور مقاومت را در غلبه بر منازعات و تحولات منطقه‌ای و جهانی توانمند خواهد کرد. از این رو، تبیین توسعه قدرت در محور مقاومت مبتنی بر اندیشه مقاومت اسلامی، به‌ویژه بعد از شهادت سردار سلیمانی امری مهم و مفید خواهد بود. پرسش اصلی این پژوهش بر این امر تأکید دارد که «تحلیل محور مقاومت بعد از شهادت سردار سلیمانی چگونه خواهد بود؟» و این تحلیل چه تأثیری بر روند تحولات منطقه‌ای و بین‌المللی به‌جا خواهد گذاشت؟ در پاسخ به پرسش عنوان شده، می‌توان فرضیه مقاله را تنظیم کرد. فرضیه در این مقاله بر این گویه استوار است که «مؤلفه‌های نظریه مقاومت اسلامی امام خامنه‌ای عامل اصلی تولید محورهای قدرت در جبهه مقاومت است؛ از این رو ادبیات مقاومت اسلامی عامل اصلی توسعه قدرت محور مقاومت در برابر دشمنان داخلی و خارجی و گسترش ژئوپلیتیک اسلام است.»

۲. چارچوب نظری

در مقابل رهیافت‌های ساختاری دولت‌محور در نظریه‌های روابط بین‌الملل (Buzan, ۲۰۰۹: ۶) بسیاری از پژوهشگران این حوزه معتقدند که عمر ساختارهای کلان در تحلیل روابط در صحنه بین‌الملل به پایان رسیده است و در دنیای جهانی شدن (بعد از جنگ سرد) روابط بین‌الملل اساساً با حوزه‌های متفاوتی از موضوعات متمایز تئوریک، جغرافیایی، فلسفی، متدلوژی و ... در مقایسه با رهیافت دولت‌محور رو به رشد است (Sylvester, ۲۰۱۳: ۶۰۹-۶۲۹). از این رو صحنه بین‌الملل شاهد نارضایتی و همچنین رشد برخی از نظریه‌ها در مقابله با وضعیت ساختاری فوق‌الذکر می‌باشد. یکی از این نظریه‌های نوین، نظریه‌های پساساختارگرایانه است که معتقد بر پیچیدگی مسائل جهانی به‌گونه‌ای است که دیگر خود نظریه‌ها بتوانند به بازتولید روابط قدرت موجود و تولید روابط قدرت جدید با نامه‌ای پیشرفت، آزادی یا رهایی دست زنند. از این رو نظریه‌های بین‌الملل را متعصبانه و فاقد بی‌طرفی در تحلیل می‌دانند. (عسگر خانی و دیگران، ۱۳۸۸: ۲۹۹) دسته دیگر از نظریات نوین در روابط بین‌الملل، نظریه‌های انتقادی هستند که اصالت آن به «مکتب فرانکفورت» آلمان در دهه ۱۹۳۰-۱۹۲۰ میلادی برمی‌گردد. پژوهشگران این مکتب برانند تا با

رویکردی هنجاری، مفاهیم را درزمینه مطلوب و مناسب اجتماعی آن مفصل‌بندی کرده و آن‌ها را برای رهاسازی مهیا نمایند. (قوام، ۱۳۹۳: ۱۹۸-۱۹۷) اما یکی از نظریه‌های مهم در روابط بین‌الملل که در مقابل دگرگونی وضع بین‌الملل و تغییر ساختارها و کارکردها در این نظام، به سایر ساخت‌های هستی‌بخش به روابط درصحنه بین‌الملل، نظر افکنده است، نظریه‌های اسلامی است. این نظریه‌ها، برمدار اسلام با هویت بخشیدن به انسان‌ها و تأکید بر تلاش روابط بین‌الملل بر تأمین عدالت و سعادت انسان‌ها، دیدگاه‌های ساختاری نظام بین‌الملل که متأثر از ملاحظات قدرت است را به زیر سؤال می‌برند. از این نظر ستیزآمیز بودن عرصه روابط بین‌الملل را بر قاعده ستیز دوگانه در ماهیت انسان و جامعه انسانی، یعنی خیر و شر و حق و باطل، بنا نهاده که پیروزی نهایی را نیز با جبهه حق می‌دانند. پس، مبارزه را بدیهی سیاست بین‌الملل دانسته که هدف از آن تعالی در رسیدن به حق تعالی که با توسل به عدالت و سعادت بشر امکان می‌یابد. (داوند و همکاران، ۱۳۹۷: ۸۴). از اینرو، لازمه رسیدن به چنین هدفی یا با همزیستی مسالمت‌آمیز (اسلامی، ۱۳۹۲: ۶۲۲) و یا با دفاع مشروع دال به «جهاد فی سبیل الله» و «قتال فی سبیل الله» در قرآن کریم، تعریف می‌شود. (موسوی، ۱۳۸۴: ۹۳) و هسته مرکزی نظریه مقاومت اسلامی را شکل می‌دهد.

نظریه رهای‌بخش مقاومت که روایتی از قدرت انقلاب اسلامی ایران متأثر از اسلام ناب محمدی (ص) است در قالب برخورد با سلطه و مبتنی بر قدرت، به تعریف مواضع در نظام بین‌الملل می‌پردازد. از اینرو، مقاومت فعال و پویایی که برگرفته از انقلاب اسلامی و متن قرآن و سنت رسول‌الله (ص) باشد، چالش عظیمی در برابر سلطه و هژمونی جهان غرب بر پیرامون است و تنها راه بی‌ثباتی‌های ژئوپلیتیکی و ژئوپلیتیکی نظام سلطه در پیرامون، مقاومت تا رهایی است. اما اصیل‌ترین نظریه مقاومت اسلامی که حاصل آن شکل‌گیری جنبش‌های رهای‌بخش رشد و توسعه قدرت در آن، در جهان اسلام و خاصه در منطقه غرب آسیا، در مقابل تجاوزگری‌ها و دستاندازی‌های غربی - صهیونیستی و محور عربی متحجر؛ صورت‌بندی شده است، نظریه مقاومت در نگاه رهبر معظم انقلاب حضرت آیت‌الله خامنه‌ای (مد ظله العالی) است. (جلوداریان، ۱۳۹۸) الگوی مقاومت اسلامی مبتنی بر بیانات معظم له که در بین سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۸ ایراد شده است، دارای شاخصه‌های نظری مهمی است که توانسته به تعریف حدود قدرت در محور مقاومت و توسعه آن در منطقه و جهان اسلام از ابتدای تشکیل جبهه مقاومت تاکنون بپردازد. از این نظر، این الگوی فرازمانی و فرامکانی، قادر است پاسخگوی موضوع این پژوهش یعنی بازتعریف قدرت و توسعه آن در جبهه مقاومت در دوران پس از شهادت سردار سلیمانی باشد. نویسندگان در این پژوهش مهمترین محورهای الگوی مقاومت اسلامی که در بیانات معظم له تبلور یافته و در سال ۱۳۹۸ توسط معاونت پژوهشی صدا و سیما تدوین و تنظیم شده است، را به عنوان چارچوبی نظری برای تحلیل محور مقاومت و نمودهای توسعه قدرت در آن بویژه بعد از دوران فرماندهی سردار سلیمانی در نظر گرفته و از این طریق تبعیت جریان مقاومت از الگوی انقلابی و اسلامی معظم له، - که نسخه ای برای همه زمان‌ها و مکان‌هاست - را نشان دهند. از اینرو توسعه قدرت و تحصیل پیروزی در محور مقاومت جز از طریق اندیشه مقاومت اسلامی معظم له، قابل توصیف نخواهد بود. یکی از اصیل‌ترین و برحق‌ترین نظریه‌ها موثر بر روابط بین‌الملل و بالاخص روابط حاکم بر منطقه غرب آسیا، نظریه مقاومت حضرت امام خامنه‌ای (مد ظله العالی) است. اصالت از این نظر که ایشان می‌فرمایند: «اگر مقاومت کنید پیروز خواهید شد و اگر مقاومت نکنید پیروزی نخواهید داشت» (بیانات رهبری، ۱۳۹۷/۱۰/۱۰)... همینطور که ایشان علت پیروزی‌های مستمر ملت فلسطین و افول رژیم صهیونیستی را ایستادگی و مقاومت می‌دانند. (همان)؛ و برحق بودن بر این اساس که ایشان می‌فرمایند: «جریان مقاومت در مقابل ظلم و زور امروزه در دنیا وجود دارد، متکی به نام خدا و به اسلام، که منطقه ما یک نمونه از آن است. امروز در منطقه ما روحیه بیداری اسلامی بر بسیاری از ملت‌ها و کشورها حاکم است و قدرتمندان مستکبر دنیا و در راس آن‌ها آمریکای جنایتکار نسبت به این منطقه حساس هستند، به خاطر این است که در این منطقه گرایش به اسلام و بیداری اسلامی به طور واضح به چشم می‌خورد» (بیانات رهبری، ۱۳۹۷/۹/۴) از اینرو ایشان با تاسی از جریان حاکمیت دین در اندیشه امام خمینی (ره) معنای واقعی مقاومت اسلامی را با ظلم مقابله کردن، از مظلوم دفاع کردن و با ظالم کنار نیامدن گره می‌زنند. بر این اساس ظهور عداوت مستکبرین با مقاومت اسلامی را امری بدیهی می‌پندارند زیرا دستگاه‌های استکبار عالم را اساساً اهل ظلم می‌دانند. بر مبنای تعریف مقاومت، اصالت و برحق بودن آن، که همگی برگرفته از منویات انسانی در ارتباط حق و باطل است، منتخب مهمترین شاخصه‌های تقویت و توسعه قدرت مقاومت اسلامی در دیدگاه معظمله، به شرح ذیل است:

۱-۲. تقویت حرکت مقاومت اسلامی: ترویج و تقویت نظریه مقاومت که هم به لحاظ نظری و هم عملی راه‌گشای مقابله با استکبار در منطقه است از اصول مهم در اندیشه معظم له می‌باشد. ایستادگی در برابر مهمترین هدف استکبار یعنی سلطه و وجه نظری و مقاومت اسلامی بعد عملی آن است که در منطقه قابل مشاهده است. از اینرو ایشان توصیه می‌کنند که: «این حرکت اسلامی را هرچه می‌توانید تقویت کنید؛ راه نجات این منطقه تقویت بیداری اسلامی است، تقویت حرکت مقاومت اسلامی است. این وظیفه متوجه عموم آحاد ملت‌های مسلمان است؛ بخصوص علمای اسلام، روشنفکران، نویسندگان، شعرا، دانشمندان، هنرمندان، نخبگان سیاسی؛ اینها موظفند، اینها مخاطبند به خطاب دعوت پیامبر اسلام و هدایت‌اسلامی. امروز این زمینه در دنیای اسلام پدید آمده است؛ بخصوص در منطقه غرب آسیا زمینه بیداری اسلامی فراهم است؛ همه باید کمک کنند، این بیداری را به ثمر برسانند» (بیانات رهبری، ۱۳۹۷/۹/۴) نمونه عینی مقاومت اسلامی در منطقه مقاومت در برابر آمریکا است. ایشان می‌فرمایند: «جوانهای عراق، سوریه، لبنان، شمال آفریقا و... یک مشت جوان‌هایی هستند که در مقابل آمریکا مقاومت می‌کنند... تقویت این جریان‌ها به معنای تقویت نظریه مقاومت است» (بیانات رهبری، ۱۳۹۷/۸/۱۲).

۲-۲. حفظ هویت و موجودیت کشورها: معظمله از آنجا که موجودیت دشمنان منطقه و منافع آن‌ها - صهیونیسم و حامیان غربی آن که بر توسعه گری و سرکوبگری در منطقه بنا شده است - را جز در گروی نابودی هویت و موجودیت کشورهای منطقه نمی‌دانند، حفظ هویت و پاسداری از نشانه‌های این هویت بر حق و طبیعی راه امری واجب، ضروری و یک دفاع مقدس می‌پندارند. در منطق مقاومت ایشان، مقاومت، واکنش طبیعی هر ملت آزاده و باشرف در مقابل تحمیل و زورگویی است؛ هر ملتی که برای شرف خود، برای هویت خود، برای انسانیت خود ارزش قائل است، وقتی ببیند یک چیزی را میخواهند به او تحمیل بکنند، مقاومت میکند، امتناع میکند. (بیانات رهبری، ۱۳۹۸/۳/۱۴).

۳-۲. عدم سازش در برابر دشمنان: منطق کلام معظم له، مقاومت را موجب عقب نشینی دشمن می‌داند، برخلاف تسلیم «وقتی که دشمن به شما زور می‌گوید، اگر شما یک قدم به عقب برداشتید، او جلو می‌آید؛ بدون تردید. راه اینکه او جلو نیاید، این است که شما بایستید. ایستادگی و مقاومت در مقابل زیاده‌خواهی دشمن و زورگیری دشمن و باج‌خواهی دشمن، راه جلوگیری از پیش آمدن او است» (بیانات رهبری، ۱۳۹۸/۳/۱۴) نمونه بارز عدم سازش با دشمن متجاوز، مقاومت ملت ایران است که رهبر انقلاب به خوبی از آن یاد کرده‌اند: «به ما حمله نظامی هم شد، تحریم هم شدیم، نفوذ عوامل جاسوسی هم اتفاق افتاد، شهید هم دادیم، اما ملت ایران مثل کوه ایستاد و توانست خود را مستحکم و پایدار کند» (بیانات رهبری، ۱۳۹۷/۹/۴) ایشان با بیان آیه «فال تهنوا و تدعوا الی الس^۱ لم و اتمم العلون و اهلل معکم و لن ی ترکم اعمالکم؛ سست نشوید، دعوت به سازش با دشمن نکنید، خدای متعال شما را برتر قرار داده است و برتر هستید» به خوبی‌شان مقاومت و وجود عدم سازش مسلمانان در برابر متجاوزان را به ملت‌ها تفهیم می‌کنند. (بیانات رهبری، ۱۳۹۷/۹/۴) همچنین ایشان با تاکید بر کارنامه فلسطین و مواضع مختلف این کشور در برابر دشمنان، بر الگوی مقاومت به عنوان ثمربخش‌ترین الگو در منطقه، در برابر روش‌های سازشکارانه تاکید می‌کنند. «جمهوری اسلامی ایران، از همان ابتدا بر نادرستی این نوع روش‌های سازشکارانه تاکید کرد و آثار زیان بار و خسارت‌های سنگین آن را گوشزد نمود... در مقابل سازش، الگوی مقاومت قهرمانانه و مستمر انتفاضه مقدس قرار دارد... که موفقیت مقاومت در تحمیل یک جنگ فرسایشی به دشمن است» (بیانات رهبری، ۱۳۹۵/۱۲/۳).

۴-۲. حفظ وحدت و یکپارچگی ملت‌ها: تاکید معظمله بر نیروی امت اسلامی و وحدت مسلمانان در برابر دشمنان وجه دیگر نظریه مقاومت اسلامی را تشکیل می‌دهد. ایشان با استناد به حدیث پیامبر «حریص علی یکم بالمؤمنین رءوف رحیم». که نسبت به مؤمن دارای رأفت و «اشداء علی الکفار رحماء بینهم»؛ در مقابل کسانی که با شما دشمنی می‌کنند و دشمن شما هستند «اشداء» باشید؛ اولویت امروز دنیای اسلام را که اتحاد است، بازنشانی می‌کنند. (بیانات رهبری، ۱۳۹۳/۱۰/۱۹) می‌فرمایند: «در شرایطی که بیداری اسلامی و تحولات خیره‌کننده پس از آن، جهان اسلام را در یکی از حساس‌ترین مقاطع تاریخ قرار داده، وحدت امت اسلامی و تقریب مذاهب اسلامی محوری اساسی برای تحصیل و حفظ پیروزی‌های این حرکت مبارک است. از

سوی دیگر دشمنان اسلام و امپراطوران کفر و نفاق به رهبری امریکا و اسرائیل می‌خواهند معادله جهاد و مقاومت را تبدیل به طرح تکفیر و ترور فرزندان اسلام نموده و در یک کلام، جنگ شیعه - سنی را به مثابه دل‌مشغولی ملت‌های مسلمان بر جهان اسلام تحمیل کنند و به خیال خود از این راه بر تمامی مقدرات مادی و معنوی جهان اسلام مسلط شوند» (بیانات رهبری، ۱۳۹۱/۴/۲۴) «می‌خواهند اختلاف ایجاد کنند، می‌خواهد تمایز و خطکشی به وجود بیاورند. بین آن مسلمانان و مؤمنینی که به این مذهب یا آن مذهب اسلامی گرایش دارند، تفاوتی وجود ندارد. وجه مشترک همه، اسلام است. وجه مشترک همه، امت اسلامی است؛ وحدت امت اسلامی است. ... رمز پیروزی و تداوم حرکت، توکل به خدا، حسن ظن به خدا، اعتماد به خدای متعال و حفظ وحدت و پیوستگی است» (بیانات رهبری، ۹۰/۱۱/۱۰).

۲-۵. مقاومت یگانه راه پیروزی: مقاومت و عدم تبعیت در بیانات معظمله؛ فارق از وجه نظامی آن - ولو وجوب نظامی مقاومت که تحت عنوان دفاع مشروع در اندیشه ایشان است در برابر ساختارهای بین‌المللی ناعادلانه، کم‌رنگ بودن عدالت-طلبی در منطق جهان، تروریسم و... بازتاب نبرد حق و باطل است - (مرزناکی و همکاران، ۱۳۹۷: بخش اول)؛ یک جهاد کبیر است. جهادی که الگوی مقاومت در اسلام را به تصویر می‌کشد. ایشان با عنایت به آیه «فلا تطع الکافرین وجاهدکم به جهادا کبیرا» در سوره فرقان، به اطاعت نکردن از دشمن (بیانات رهبری، ۱۳۹۵/۱۲/۳) و با تاکید بر کلام مولا امیرالمؤمنین که می‌فرماید: «صادقانه وارد میدان شوید، ایستادگی کنید، خدای متعال دشمن شما را سرکوب خواهد کرد و به شما نصرت خواهد داد»؛ آن را قائده کلی برای تحقق پیروزی بر دشمن می‌دانند. (بیانات رهبری، ۱۳۹۴/۱۰/۱۹) از اینرو عدم تبعیت در برابر زورگویی‌های استکبار را که در شکل عینی خود با انقلاب اسلامی ایران محقق گشت، انعکاس این جهاد در دنیای اسلام و مشوقی برای ملت‌هایی می‌دانند که بر پایه اسلام به دنبال استقلال هستند.

۲-۶ مقاومت لازمه رسیدن به اهداف جامعه‌اسلامی: رهبر معظم انقلاب فتح جامعه اسلامی را اساسی‌ترین نتیجه کاربرد الگوی مقاومت اسلامی، می‌دانند. با عنایت به سوره فتح آیه «انّ الذین یبایعونک انما یبایعون اهلل ید اهلل فوق ایدیهم فمن نکث فانما ینکث علی نفسه ومن اوفی بما عاهد علیه اهلل فسیؤتیه اجرا عظیما»؛ به استمرار بر مقاومت برای رسیدن به پیروزی تاکید دارند. از اینرو می‌فرماید: «اگر استقامت به خرج دادیم، آن وقت به اهداف عالی اسلام خواهیم رسید» (بیانات رهبری، ۱۳۹۰/۷/۲۷) از این نظر، پیروزی جامعه اسلامی در کلام ایشان در «ایستادگی همراه با ایمان و باور به خود و باور به راه خود» است «امن الرسول بما انزل الیه من ربه و المؤمنون کلّ آمن بالله»؛ «آحاد مؤمنین به این راه، دست به دست بدهند و ایستادگی کنند؛ این راه پیروزی است. اگر این کار را بکنند، پیروزی قطعی است» (بیانات رهبری، ۱۳۸۵/۷/۱۸) شاخص‌های نظری فوق‌الذکر، نشان می‌دهد اندیشه مقاومت اسلامی مقام معظم رهبری (مد ظله العالی) از قابلیت و جامعیت در تحلیل قدرت محور مقاومت و تحولات منطقه‌ای و جهانی متأثر از آن، از آغاز تا به امروز برخوردار است. در واقع این عناصر به مخاطب نشان خواهند داد که روند حرکت محور مقاومت در منطقه و تأثیر آن بر معادلات جهانی - منطقه‌ای بر چه جهاتی فعلیت می‌یابد. با توجه به موضوع پژوهش حاضر و تأثیری که شهادت سردار در مصمم‌تر شدن جبهه مقاومت به ادامه مسیر قدرت داشته‌است، به نظر می‌رسد شرایط جبهه مقاومت از چنان فعلیتی برخوردار است که بار دیگر کارآمدی و قدرت نظریه مقاومت اسلامی رهبر انقلاب در تفسیر وقایع پیش‌آمده، محرز گردد. در واقع نگارندگان در تحلیل روند حرکت محور مقاومت از آغاز و بویژه بعد از دوره فرماندهی سردار سلیمانی از نظریه مقاومت اسلامی معظمله استفاده می‌کنند تا آن را به عنوان نظریه بین‌المللی قدرت اسلامی بازتفسیر نمایند. از اینرو با تقسیم دوگانه از روند حرکت محور مقاومت به دوره پیش و پس از شهادت سردار سلیمانی، قدرت‌گیری محور مقاومت در دوره پس از فرماندهی سردار، نیازمند شناخت نظریه مقاومت اسلامی در دوره پیشا شهادت و استمرار و بازنشانی هر چه قدرتمندتر آن در دوره پساشهادت است.

۳. ابعاد نظری و عملی قدرت محور مقاومت در دوره فرماندهی سردار سلیمانی: بازنشانی عناصر نظریه مقاومت اسلامی مقام معظم رهبری (مد ظله العالی)

۳-۱. ابعاد نظری تحولات منطقه

با پیروزی انقلاب اسلامی و رویکرد انقلابی آن؛ که همواره بر حق تعیین سرنوشت سیاسی مردم منطقه تاکید داشته است، بیداری اسلامی (قاسمی، ۱۳۹۷: ۶) مبتنی بر حمایت از جنبش‌ها و حرکت‌های ضداستبدادی به وقوع پیوسته است که برآیند آن شکل‌گیری طرح خاورمیانه اسلامی در منطقه بوده است. مقاومت‌های اسلامی منطقه با بنیان‌گذاری جمهوری اسلامی ایران، به پروژهای برای تقویت و توسعه قدرت اسلام و دولت اسلامی در قالب مبارزه اسلامی تبدیل گشت که موجد ایده‌های شناختی نخبگان محور مقاومت بوده است. از اینرو مقاومت اسلامی عامل اصلی مشروعیت بخشی به پایداری جبهه مقاومت به حساب می‌آید. جمهوری اسلامی، بنیانگذار محور مقاومت، مبارزه با سکولاریسم را مقصد قرار داده که اساس مبارزه در محور مقاومت مبتنی بر توسعه قدرت اسلام در برابر ضد اسلام را توجیه می‌کرد. در این دوره، مساله دفاع در محور مقاومت با الهام از هویت انقلاب اسلامی ایران، به یک هویت سازمانی تبدیل شد در واقع انقلاب اسلامی یک مفهوم عقیدتی را با قالب‌های سازمانی پیوند داد^۳. اگر چه مساله فلسطین و اهمیت دفاع از آرمان آزادی فلسطینیان نقطه عطف مساله دفاع در محور مقاومت در منطقه بوده است اما بی‌ثباتی‌ها و بحران‌ها در منطقه به تحولاتی منجرگشت که حوزه دفاع از مسلمین در محور فلسطین را به چشم‌انداز منطقه‌ای و بین‌المللی نزد محور مقاومت سوق داد. از اینرو، دفاع از اسلام نه تنها در منطقه بلکه در هر نقطه از جهان آرمان محور مقاومت است.

در این دوره مساله امنیت در محور مقاومت امری حیاتی است. فلسطین به عنوان نقطه عطف تحول ژئوپلیتیکی در محورمقاومت، ارتباط عمیقی با امنیت‌طلبی در جبهه مقاومت دارد. از آنجا که زیاده‌خواهی‌های اسرائیلی و آمریکایی در منطقه در جهت ایجاد امنیت برای رژیم صهیونیستی است، پس راهبرد اساسی و همیشگی دشمنان اسلام برای تثبیت حضور خود در منطقه بی‌ثباتی است. از اینرو مساله امنیت بویژه برای دفاع از منافع اسلام و مسلمین در منطقه تلاش اول محور مقاومت اسلامی را بازتعریف می‌کند. مطابق جدول شماره ۱، نظریه مقاومت اسلامی با تحلیل تحولات نظری به شکل‌گیری قدرت محورمقاومت، حول محورهای مقاومت، دفاع و امنیت دست زده است.

جدول شماره ۱: تحلیل نظری عناصر نظریه مقاومت اسلامی در تعیین محور قدرت جبهه مقاومت در دوره فرماندهی سردار سلیمانی

محور قدرت	ابعاد نظری تحولات منطقه	عناصر نظریه مقاومت اسلامی مقام معظم رهبری
مقاومت	بیداری اسلامی و طرح خاورمیانه اسلامی	تقویت حرکت مقاومت اسلامی
	مبارزه اسلامی برای توسعه دولت اسلامی	مقاومت لازمه رسیدن به اهداف جامعه اسلامی عدم سازش در برابر دشمنان
	مشروعیت محور مقاومت	مقاومت یگانه راه پیروزی
	مبارزه با سکولاریسم با هدف توسعه اسلام	عدم سازش در برابر دشمنان مقاومت لازمه رسیدن به اهداف جامعه اسلامی
دفاع	تبدیل دفاع به یک هویت	حفظ هویت و موجودیت کشورها
	آرمان آزادی فلسطینیان	عدم سازش با دشمنان حفظ هویت و موجودیت کشورها
	چشم انداز منطقه ای و بین‌المللی به بی‌ثباتی‌های منطقه	عدم سازش با دشمنان حفظ هویت و موجودیت کشورها
امنیت	تلاش‌های آمریکا برای امنیت اسرائیل و بی‌ثباتی در منطقه	حفظ هویت و موجودیت کشورها عدم سازش با دشمنان

۳. دفاع از اسلام و مسلمین در پارادایم کربلا که معنای واقعی آن مبارزه برای تحقق بخشیدن به آرمان‌های است، و این موضوع تنها یک تعهد فردی و شخصی نیست، بلکه تعهدی اجتماعی است.

۳-۲ ابعاد عملی تحولات منطقه

اگرچه وسوسه کسب منافع سیاسی و اقتصادی در خاورمیانه به هژمونی غربی-اروپایی در منطقه منجر شد، (Poskin & Berry, 1999: 139) اما با شکل گیری بیداری اسلامی و به پا خواستن جنبش‌های اسلامی، از دوران اوباما برای آمریکا عاقلانه‌ترین راه، بازسازی معادله قدرت در ارتباط با گروه‌های اجتماعی (راباسا، ۱۳۹۰: ۹۷)، در شکل مداخلات میانجی‌گرانه و جنگ‌های نیابتی بود. در این دوره توسعه قدرت محور مقاومت را می‌توان به موازات درگیری در معادلات غیرمستقیم آمریکا مانند توسعه طلبی اسرائیل، جنگ‌های نیابتی، شکل‌گیری گروه‌های تروریستی جبهه‌النصره، داعش و... در نظر گرفت. اساساً راهبردهای آمریکا برای تغییر معادلات سیاسی و ژئوپلیتیکی اسلام در منطقه غرب آسیا حذف جبهه مقاومت است. از نظر آمریکا فضای هنجاری و اعتقادی حاکم بر منطقه که منجر به هویت‌یابی اسلامی شده، جنبش‌ها و نیروهای اسلامی را به شکلی تاریخی وارد زیرساخت‌های اجتماعی و سیاسی در منطقه می‌کند. از اینرو بازیگران متنوعی در منطقه شکل یافته‌اند (بوزان، ۱۳۸۸: ۱۴۳) در مقابل این جبهه قدرتمند، برای آمریکا حل بحران فلسطین به کمک اعراب و رهبری اسرائیل قدر مسلم راهبردی است که بتواند ائتلافی سیاسی، اقتصادی و امنیتی را در منطقه شکل دهد و با دسترسی به منابع و انرژی منطقه از قبل این اتحاد و به رهبری اسرائیل، هر چه بهتر منافع خویش را تامین و خسارات ناشی از حضور خود در منطقه را کاهش دهد. همچنین از قبل این اتحاد بتواند با تغییر دموگرافیک منطقه از توسعه قدرت در محور مقاومت بکاهد و به مهار ایران به عنوان رهبر جبهه مقاومت درگسترش ژئوپلیتیک اسلام در منطقه و جهان دست زند. (محمدی، وطن امروز ۱۳۹۸).

اما پیامدهای راهبرد آمریکا در منطقه، تحمیل استراتژی‌هایی نظیر جنگ‌های نیابتی، آشوب، حملات تروریستی و ناامنی است؛ تنها از طریق بسط و توسعه قدرت در محور مقاومت و با تاکید بر محورهای نظریه مقاومت اسلامی یعنی مقاومت، دفاع و امنیت قابل تعبیر است. در این سطح پاسخ‌گویی پیروزمندانه محور مقاومت با نقش کلیدی سردار سلیمانی است که از تحلیل در شرایط سیاسی و اجتماعی منطقه و جهان در رویکردهای دیپلماتیک تا عملیات نظامی و میدانی، گسترش قدرت ژئوپلیتیک اسلام بر مدار نظریه مقاومت اسلامی رهبر انقلاب (مد ظله العالی) مشاهده می‌شود. روند فزاینده توسعه قدرت در محور مقاومت را می‌توان از سال ۲۰۰۶ و با پیروزی حزب الله لبنان در جنگ سی و سه روزه مشاهده کرد. این رخداد منطقه‌ای در واقع پیروزی ارزش‌های حقیقی محور مقاومت است که همانا نظریه مقام معظم رهبری در مقابله با دشمنان بوده است. از نظر ایشان «ایستادگی و مقاومت کردن در مقابل زیاده خواهی دشمن و زورگیری دشمن و باج خواهی دشمن، راه جلوگیری از پیش آمدن اوست؛ پس صرفه با مقاومت است» (خبرگزاری تسنیم ۲۳، ۱۳۹۸/۵) از اینرو توسعه قدرت در محور مقاومت مبتنی بر عناصر مقاومت، دفاع و امنیت از لبنان تا یمن قابل مشاهده است. در کنار تلاش اسرائیل، آمریکا و عربستان برای تضعیف محور مقاومت از طریق روند منازعه عربی-صهیونیستی، تلاش برای تضعیف و نابودی کشورهای منطقه بویژه محور مقاومت و همسایگی با ایران برای آمریکا اهمیت دو چندان دارد. از اینرو شکل‌دهی به گروه‌های تروریستی جبهه‌النصره در سوریه و عراق و با دفاع از همه‌پرسی در استقلال کردستان عراق و اعلام داعش نقش محوری در بازی منطقه با جبهه مقاومت را ایفا کرده است.

در دوره افراطی‌گرایی‌های جبهه النصره و داعش، تشکیل اتحاد روسی-عربی توسط محور مقاومت که به بازپس گیری بسیاری از مناطق مورد تجاوز تروریستی مثل حلب، حمص، دیرالزور، درعا و بوکمال منجر شد؛ نمایانگر احیای مقاومت به روش‌های دیپلماتیک در کنار حضور مستقیم و نظامی در خط مقدم مبارزه با ترو و تکفیر در این مناطق است که در بسط ارتباط دیپلماتیک و برنامه‌ریزی و هدایت جزئیات عملیات‌های نظامی علیه دشمن تا اعلام پایان داعش نقش مهم سردار سلیمانی به عنوان نماینده نظریه مقاومت اسلامی قابل مشاهده است. از اینرو دفاع جهاد محور در توسعه اهداف انقلابی و اسلامی محور مقاومت یکی از روش‌های تقویت بنیه قدرت در محور مقاومت است.

در این دوره، شکل‌گیری حشدالشعبی به عنوان پایگاه مردمی عراق در مبارزه با تروریست‌های منطقه تکفیری، واکنش صهیونیستی را به همراه داشت که سبب حمله به پایگاه‌های حشدالشعبی شد. پاسخ‌گویی محور مقاومت در برابر این تجاوز، اتحاد و ارتباط حزب الله با حشدالشعبی بود که با صورت‌بندی مجدد عناصر نظریه مقاومت اسلامی بر مدار مقاومت، دفاع و امنیت، به همگرایی منطقه‌ای تبدیل شد. در این وادی ارتباط سردار سلیمانی با کردهای کردستان عراق و حمایت از نیروهای حشدالشعبی نقش موثری در جریان‌های تاثیرگذار در داخل عراق داشته است. از اینرو برآیند اتحاد ارتش عراق، نیروهای حشدالشعبی و

محور مقاومت، تسلط بر مواضع کردهای کرکوک و پایین کشیدن پرچم خودمختاری کردستان عراق و شکست مبارزات فرقه‌ای - نحل ای آمریکا در منطقه بود.

همچنین پیوستن انتزاعی یمن به محور مقاومت در قالب گروه‌های جهادی و مردمی انصارالله هم از نظر ایدئولوژیکی و هم از لحاظ عملیاتی توسعه قدرت محور مقاومت را نشان می‌دهد. تاثیرپذیری جنبش انصارالله یمن از تأکیدات نظریه مقاومت اسلامی حاکم بر محور مقاومت که بر استبداد، استکبارستیزی و عدم سازش با رژیم صهیونیستی و شاگردی حسین الحوثی به عنوان رهبر جنبش انصارالله در مکتب امام خمینی (ره)، آن را به نیرومندترین جنبش سیاسی اسلامی در یمن تبدیل کرده است. این جریان که توانسته در مقابل رشد و گسترش وهابیت عربی، حضور گروه‌های تروریستی تکفیری مانند القاعده و اخیراً داعش در یمن خوش بدرخشد، در سونامی در دسرساز حمله به آرامکو برای اتحاد عربی - آمریکایی نمودی از صورت‌بندی مجدد عناصر مقاومت، دفاع و امنیت در منطقه است. پاسخ یمن با حمله پهپادی به تاسیسات نفتی عربستان؛ نه تنها در پاسخ به جنگ عربستان علیه این کشور بلکه تهدیدی انتزاعی نسبت به ناو لینکن در منطقه در حمایت همه جانبه آمریکا از عربستان در جنگ علیه یمن بوده است. بدین ترتیب مقاومت اسلامی در محور یمن - جبهه مقاومت نمادی از نظریه مقاومت اسلامی معظمله محسوب می‌شود. مطابق جدول شماره ۲، مقاومت، دفاع و امنیت که از تحلیل نظری عناصر نظریه مقاومت اسلامی در دوره فرماندهی سردار شهید سلیمانی در منطقه حاصل شدند، به شکل‌گیری تحولات منطقه‌ای قدرت در محور مقاومت دست می‌زنند که نشان دهنده تحکیم عناصر نظریه مقاومت اسلامی در بسط قدرت در محور مقاومت است.

جدول شماره ۲. تحلیل توسعه قدرت مبتنی بر ابعاد محور قدرت در جبهه مقاومت متأثر از عناصر نظریه مقاومت اسلامی در دوره فرماندهی شهید سلیمانی

محور قدرت	تحولات مهم منطقه	ابعاد عملی توسعه قدرت در منطقه	عناصر نظریه مقاومت اسلامی مقام معظم رهبری
مقاومت	پیروزی حزب الله لبنان در جنگ ۳۳ روزه	پیروزی جبهه مقاومت	مقاومت یگانه راه پیروزی / تقویت حرکت مقاومت اسلامی / عدم سازش در برابر دشمن
		شکست اسرائیل شکست اتحاد امریکایی - اسرائیلی - عربی	مقاومت یگانه راه پیروزی / عدم سازش در برابر دشمن / حفظ هویت و موجودیت کشورها / مقاومت لازمه رسیدن به اهداف جامعه اسلامی
	اعلام پایان داعش	پسگیری مناطق مورد تجاوز تروریستها	مقاومت یگانه راه پیروزی - تقویت حرکت مقاومت
		مقابله دیپلماتیک و حضور نظامی	مقاومت یگانه راه پیروزی / عدم سازش در برابر دشمن
	شکل‌گیری حشد الشعبی	شکست خودمختاری در کردستان عراق	مقاومت یگانه راه پیروزی / حفظ هویت و موجودیت کشور / حفظ وحدت و یکپارچگی
		پیوستن انصارالله یمن به محور مقاومت	شکست اتحاد عربی - آمریکایی
	عدم سازش با آمریکا		عدم سازش در برابر دشمن / مقاومت لازمه رسیدن به اهداف جامعه اسلامی
پیروزی حزب الله لبنان در جنگ ۳۳ روزه	پیروزی حزب الله لبنان در جنگ ۳۳ روزه	شکست اسرائیل شکست اتحاد امریکایی - اسرائیلی - عربی	مقاومت یگانه راه پیروزی / عدم سازش در برابر دشمن / حفظ هویت و موجودیت کشورها / مقاومت لازمه رسیدن به اهداف جامعه اسلامی
		اتحاد روسی - عربی توسط محور مقاومت	تقویت حرکت مقاومت اسلامی / حفظ هویت و موجودیت
	اعلام پایان داعش	پسگیری مناطق مورد تجاوز تروریستها	مقاومت یگانه راه پیروزی - تقویت حرکت مقاومت
		مقابله دیپلماتیک و حضور نظامی	مقاومت یگانه راه پیروزی / عدم سازش در برابر دشمن

دفاع	شکل گیری حشد الشعبی	همگرایی منطقه ای محور مقاومت	حفظ وحدت و یکپارچگی کشورها
		شکست خودمختاری در کردستان عراق	مقاومت یگانه راه پیروزی / حفظ هویت و موجودیت کشور / حفظ وحدت و یکپارچگی
	پیوستن انصارالله یمن به محور مقاومت	حمله پهبادی به آرامکو	حفظ هویت و موجودیت کشور
		شکست اسرائیل شکست اتحاد امریکایی - اسرائیلی - عربی	مقاومت یگانه راه پیروزی / عدم سازش در برابر دشمن / حفظ هویت و موجودیت کشورها / مقاومت لازمه رسیدن به اهداف جامعه اسلامی
امنیت	پیروزی حزب الله لبنان در جنگ ۳۳ روزه	افزایش بازدارندگی جبهه مقاومت	تقویت حرکت مقاومت اسلامی / مقاومت لازمه رسیدن به اهداف جامعه اسلامی
	اعلام پایان داعش	اتحاد روسی - عربی توسط محور مقاومت	تقویت حرکت مقاومت اسلامی / حفظ هویت و موجودیت
		مقابله دیپلماتیک و حضور نظامی	مقاومت یگانه راه پیروزی / عدم سازش در برابر دشمن
	شکل گیری حشد الشعبی عراق	همگرایی منطقه ای محور مقاومت	حفظ وحدت و یکپارچگی کشورها
پیوستن انصارالله یمن به محور مقاومت	حمله پهبادی به آرامکو	حفظ هویت و موجودیت کشور	

۴. ابعاد نظری و عملی قدرت محور مقاومت در دوران پس از شهادت سردار سلیمانی: بازنشانی عناصر نظریه مقاومت اسلامی مقام معظم رهبری (مد ظله العالی)

۴-۱. ابعاد نظری

مبنتی بر نظریه مقاومت اسلامی معظمله، میتوان در تحلیل محور مقاومت در دوره پساشهادت، عناصر محور قدرت را اتحاد متخاصم و هژمونی قدرت در نظر گرفت که خود تداوم مساله مقاومت اسلامی را در منطقه بازآفرینی می‌کند. این عناصر نشان میدهند که محورمقاومت به عنوان وزنه غالب در صورتبندی تحولات منطقه و مدیریت منازعات آن نقش آفرینی می‌کند. از اینرو، محور مقاومت در حل بحران برای کشورهای عضو و دشمنان، تحولی در چگونگی توزیع قدرت و توزیع منازعات و کنش‌ها حاصل نموده است. ضمن اینکه شهادت سردار سلیمانی به عنوان تکانش در مسیر توسعه قدرت محورمقاومت، روابط قدرت در منطقه را بیش از پیش بر مدار توسعه جبهه مقاومت قرار داده است.

نظریه مقاومت اسلامی مقام معظم رهبری (مد ظله العالی) در نظام مبارزه با سلطه و ظلم جهانی نقطه عطفی در هویت بخشی به اسلام و منافع مسلمین در جهان بوده و هست. تلاش‌های نظامی و دیپلماتیک داعیه‌داران غربی و اسرائیلی بر علیه مقاومت‌های اسلامی در منطقه که در دوره پیشاشهادت با شکست‌های پی‌درپی مواجه شده بود، وجه مسلم منافعشان را با خطر زوال روبرو ساخت. از اینرو پذیرش محورمقاومت به عنوان سه‌مدار اصلی در منطقه آن‌چنان برایشان گران تمام شد، با هدف محو تفکر مقاومت اسلامی به عنوان اصلی‌ترین وجه تهدید منافعشان، نقشه ترور سردار سلیمانی، سرباز ناب مقاومت در مکتب معظمله، را طراحی کردند. از اینرو، کارآمدی منطق مقاومت اسلامی با شکل‌گیری محور مقاومت و الحاق حداکثری گروه‌ها و شخصیت‌های فکری و سیاسی مسلمان، نگرانی همیشگی داعیه‌داران غربی - اسرائیلی منطقه بوده است. اما اکنون اتحاد و هم‌افزایی گروه‌های مردمی و نخبگان مجاهد و مبارز که برآمده از خواست مردم‌اند، این دلواپسی را دوچندان کرده است. حقیقت اتحاد مسلمین در مقابل معاندان که بخش مهمی از نظریه مقاومت اسلامی معظمله بدان پرداخته شده است، پس از شهادت سردار برگ جدیدی از افتخارات اتحاد مقاومت را ورق زده است، دفاع از جمهوری اسلامی به عنوان مبدع و الهام‌بخش مقاومت اسلامی با انتقام از خون عناصر برحق و ولایت‌مدار آن، اتحاد متخاصمی را ایجاد نموده است که گامی کلیدی در توسعه قدرت محور مقاومت به حساب می‌آید. بر این مدار، امروزه اتحاد اسلامگرایان، باعث گردیده تا امور منطقه را حق خود خوانده، به فعال مایشاء در کنش‌های منطقه‌ای تبدیل شوند. از اینرو کاهش قدرت داعیه‌داران غربی - اسرائیلی در منطقه از نتایج آن است.

این اتحاد متخاصم در کنار کاهش هژمونی داعیه‌داران قدرت در منطقه نقطه کانونی گسترش ژئوپلیتیک اسلام محسوب می‌گردد. بدون شک این شرایط، یکی دیگر از وجوه مسلم روابط قدرت در منطقه را ائتلاف‌سازی (Brecher, 1989: 55) از جانب آمریکا و متحدانش در سطح ائتلاف با محور مقاومت پیش‌بینی خواهد شد. از آنجا که هویت خواهی و اثرگذاری محور مقاومت با شهادت سردار قدرت بیشتری یافته است، تغییر معادله قدرت به نفع هژمونی قدرت در محور مقاومت که در واقع هژمونی ژئوپلیتیک اسلام است، در حال صعود است، که متقابلاً کاهش هژمونی و میزان اثرگذاری سایر بازیگران منطقه را منجر خواهد شد.

در دوره پساشهادت، مکتب مقاومت اسلامی و شهادت نماینده آن، به خوبی توانسته هیمنه نظری غرب را در مساله تروریسم با چالش مواجه کند. آمریکا که سال‌هاست بوق تروریسم بودن کشورهای اسلامی مخصوصاً ایران را در کرنا دمیده بود، با ترور یک ژنرال دولتی، چهره تروریستی خود را بیش از پیش به رخ جهانیان نمایان ساخت. این تغییر در رویکرد جهان، تلاش‌های آمریکا برای هژمونی دوباره در منطقه را اساساً منتفی کرده و مشروعیت مقاومت اسلامی را در پی داشته است. مطابق جدول شماره ۳، در دوره پس از فرماندهی سردار سلیمانی، نظریه مقاومت اسلامی حول ابعاد اتحاد متخاصم و هژمونی قدرت به تحلیل تحولات نظری در توسعه قدرت محورمقاومت پرداخته است. داده‌های به خوبی نشان می‌دهد که بیشتر تحولات نظری در این دوره، بوسیله اغلب یا هر شش عنصر نظریه مقاومت اسلامی تحلیل می‌شوند.

جدول شماره ۳: تحلیل نظری عناصر نظریه مقاومت اسلامی در تعیین محورهای قدرت در جبهه مقاومت در دوره پساشهادت

محور قدرت	تحولات نظری منطقه ای	عناصر نظریه مقاومت اسلامی مقام معظم رهبری
اتحاد متخاصم	محو تفکر مقاومت اسلامی توسط نیروهای آمریکایی با ترور سردار سلیمانی	تقویت حرکت مقاومت اسلامی / حفظ هویت و موجودیت کشورها / عدم سازش در برابر دشمنان / حفظ وحدت و یکپارچگی / مقاومت لازمه رسیدن به اهداف جامعه اسلامی
	نگرانی غربی - اسرائیلی از اتحاد شیعی - سنی	تقویت حرکت مقاومت اسلامی / حفظ وحدت و یکپارچگی ملت‌ها / عدم سازش در برابر دشمنان / مقاومت یگانه راه پیروزی
	دفاع محور مقاومت از جمهوری اسلامی با اتحاد و انتقام	عدم سازش در برابر دشمنان / حفظ وحدت و یکپارچگی
	گسترش ژئوپلیتیک اسلام	تقویت حرکت مقاومت اسلامی / حفظ هویت و موجودیت / عدم سازش در برابر دشمنان / حفظ وحدت و یکپارچگی ملت‌ها / مقاومت یگانه راه پیروزی / مقاومت لازمه رسیدن به اهداف جامعه اسلامی
هژمونی قدرت	شکست ائتلاف مجدد در محور امریکایی - اسرائیلی - عربی در برابر اتحاد اسلامی	عدم سازش در برابر دشمنان / حفظ وحدت و یکپارچگی ملت‌ها
	کاهش هژمونی و اثرگذاری غربی - اسرائیلی در منطقه	تقویت حرکت مقاومت اسلامی / عدم سازش در برابر دشمنان / مقاومت یگانه راه پیروزی / مقاومت لازمه رسیدن به اهداف جامعه اسلامی
	تروریسم قلمداد شدن آمریکا و متحدانش از جانب اکثر کشورهای دنیا	تقویت حرکت مقاومت اسلامی / مقاومت یگانه راه پیروزی
	مشروعیت یافتن اقدامات محور مقاومت اسلامی در منطقه و جهان	تقویت حرکت مقاومت اسلامی / حفظ هویت و موجودیت کشورها / عدم سازش در برابر دشمنان / حفظ وحدت و یکپارچگی ملت‌ها / مقاومت لازمه رسیدن به اهداف جامعه اسلامی

۴-۲. تحولات منطقه پس از شهادت سردار: بازنشانی از نظریه مقاومت اسلامی رهبر انقلاب اسلامی فراز و فرودهای استراتژیکی و ژئوپلیتیکی در منطقه در دوره بعد از فرماندهی حاج قاسم سلیمانی نشان از محور قدرت در جبهه مقاومت

مبتنی بر نظریه مقاومت اسلامی دارد. این محور قدرت در کنار محورهای قدرت در دوره قبل، با عناصر «اتحاد متخاصم و هژمونی قدرت»؛ توسعه قدرت را به شکلی مصمم‌تر و با قدرت بیشتر توسط محورمقاومت به نمایش می‌گذارد. در ذیل، وجوه اتحاد متخاصم و هژمونی قدرت که منبعث از نظریه معظمله و متأثر از شهادت شاگرد ایشان سردار سلیمانی، در منطقه شکل گرفته است؛ تحولاتی را صورت داده است که به خوبی روند حرکت و توسعه قدرت در محور مقاومت را به تصویر می‌کشد.

اولین و مهمترین اقدام، حمله موشکی ایران به پایگاه آمریکایی عین الاسد است. ایران با نقش رهبری محور مقاومت که هم عناصر انقلابی آن و هم رهبران مومن و مجاهد آن باعث رشد جبهه مقاومت در منطقه شده است، متأثر از ترور فرمانده دلاور ایرانی توسط نیروهای آمریکایی مدعی قدرت در منطقه، پاسخ متقمانه خود را با حمله به بزرگترین پایگاه نظامی آمریکا در منطقه غرب آسیا وارد ساخت. این اقدام که از هیمنه و سلطه پیشین آمریکا در منطقه ساختار شکنی کرد (خبرگزاری تسنیم، ۱۳۹۸/۱۰/۲۸)، نه تنها قدرت ایران را نشان داد بلکه نماینده رشد تفکرات مقاومت اسلامی در منطقه نیز بوده است. از اینرو، قدرت ایران به عنوان رهبر محورمقاومت، نشان از توسعه قدرت در محور مقاومت دارد. این نمایش قدرت به آمریکا و متحدان منطقه ایاش یادآور شد که در صورت وقوع جنگ در منطقه و یا با ایران، آنها قربانی این جنگ خواهند بود (خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۹۸/۱۱/۷) حمله به عین الاسد نقطه عطفی در شکل‌گیری روابط قدرت در منطقه و جهان است.

روابطی که مبتنی بر اتحاد متخاصم اعضای محورمقاومت در قبال تهدید و تعرض به منابع فکری، انسانی، مادی و ایدئولوژیکشان توسط دشمنان شکل گرفته است. همانگونه که مقامات تالابو، نگرانی خود را نسبت به توان موشکی ایران، متحد اصلی محور مقاومت اعلام کردند (شهیدی، اندیشکده تبیین: ۱۳۹۸/۱۱/۱۴)، به این درک رسیده‌اند که، هدف قرار گرفتن مواضعشان توسط حزب‌الله با وجود ۱۵۰ هزار موشکی که در اختیار دارد، کاری بس آسان است (خبرگزاری تسنیم، ۱۳۹۸/۱۰/۲۰) بدون شک توسعه قدرت در محور مقاومت حاصل از حمله نظامی ایران، چارهای جز عقب‌نشینی در روابط باز یگران آمریکایی - اسرائیلی - عربی منطقه نخواهد داشت. از اینرو، این اقدام در پایین‌ترین سطح، به خودیاری و اتحاد محورمقاومت (بالدوین، ۱۳۸۰: ۲۳۸)؛ و در بالاترین سطح به افزایش قدرت محورمقاومت بعد از شهادت سردار رسیده است. در کنار اتحاد متخاصم، یکی دیگر از پیامدهای حمله نظامی ایران به عین الاسد افول هژمونی آمریکا نه تنها در منطقه که در جهان است. آمریکا که در تلاش برای گسترش هژمونی خود با ادعای حل بحران عبری - عربی به دنبال اقلان متحدان منطقه و سایر دول غربی و شرقی دارای منافع بوده است، مقاومت را در جبهه مقاومت به عنوان نقطه مقابل محور عبری - عربی دیده، و فکر میکرد با ترور سردار به عنوان نماینده مکتب مقاومت، می‌تواند به کاهش قدرت محورمقاومت و در نهایت محور تفکر مقاومت اسلامی در منطقه دست بزند. (دیپلماسی ایرانی، ۱۳۹۸/۱۰/۱۹) اما عقب‌نشینی آمریکا در مقابل پاسخ به این ترور، نشان از افول قدرت، عدم توانمندی و آسیب‌پذیری منافع این کشور در مقابل جبهه مقاومت است. در واقع با ترور سردار، تلاش آمریکا در گسترش حوزه نفوذ خود؛ با پاسخی که از سوی ایران دریافت کرد، باعث از بین رفتن حوزه قدرتش در منطقه شد. به هر شکل امکان ائتلاف آمریکا با اسرائیل و متحدان عربی در مقابل قدرت محور مقاومت در برابر چنین تهدیداتی وجود دارد اما روند هژمونی قدرت در محور مقاومت و معکوس آن در جبهه مخالفان، نشان می‌دهد، این ائتلاف در بلند مدت پایدار نخواهد ماند. (کمپ و هارکوی، ۱۳۸۳: ۲۱۵) زیرا هژمونی محور مقاومت حاصل اتحاد متخاصمی است که شکنندگی آن امری محال به نظر میرسد.

خروج نیروهای آمریکایی از عراق مسئله دیگری است که هژمونی قدرت و اتحاد متخاصم در محور مقاومت را بعد از شهادت سردار سلیمانی به خوبی تشریح می‌کند. تغییر جهت ناآرامی‌های آمریکایی - سعودی در عراق^۴، از ایران به آمریکا؛ متأثر از تجلی مکتب مقاومت اسلامی در خون شهید سلیمانی؛ نقش مهمی در اتحاد جهان اسلام، محور مقاومت و در پی آن خروج نیروهای آمریکایی از عراق داشت. با شکست نمایندگان آمریکایی - سعودی در انتخابات عراق و انتقال پیام ایران به عنوان فرمانده محور مقاومت توسط دولت جدید عادل عبدالمهدی در مقابل اقدامات عربستان و اسرائیل و همکاری عراق با روسیه به عنوان رقیب آمریکا، منافع آمریکا در منطقه با تهدید مواجهه میشد (خبرگزاری تسنیم، ۱۳۹۸/۷/۱۳) بدون شک سردمداری ایران در جبهه مقاومت و تخاصم پایدار بین ایران و آمریکا، نتیجه‌ای جز کشاندن مواضع ناآرامی‌ها به سوی ایران نداشته است. اما با ترور سردار و شکست ادعای مبارزه با تروریست در منطقه توسط آمریکا، این اعتراضات متوقف شد و این اقدام که بسیاری از عراقی‌ها آن را

۴. مجموعه اعتراضاتی که از ۱ اکتبر ۲۰۱۹ در استان‌های مرکزی و جنوبی عراق عراق آغاز شد و هدف آن اعتراض به ۱۶ سال فساد، بی‌کاری و خدمات عمومی ناکافی بوده است.

توهین به تمامیت ارضی عراق خواندند نه تنها حرف های انتقادی درباره ایران به انتقاد از آمریکا تغییر یافت، (خبرگزاری تسنیم، ۱۳۹۸/۱۰/۴۲)؛ بلکه خروج نیروهای امریکایی از عراق به تصویب مجلس عراق نیز رسید. این خروج که نمایش اتحاد عراقیها، محور مقاومت و سایر کشورهای معترض به حضور نظامی آمریکا در غرب آسیا بوده است، روند توسعه هژمونی محور مقاومت و افول هژمونی قدرت آمریکا را نشان می‌دهد. با توجه به ائتلاف آمریکایی - اسرائیلی با ادعای برخورداری از حق دفاع از خود در مواجهه با اقدامات تهدیدآمیز، همچون حمله به عین الاسد، قرار گرفتن در بالاترین سطح امنیتی عاقلانه ترین راهبرد برای آمریکا ترسیم میشد (جوان آنلاین ۱۰، ۱۳۹۹/۲/۱۰) اما در مقابل انتخاب آمریکا مبنی بر خروج نیروهایش از منطقه، نشان از کوتاه آمدن آمریکا از مواضع و شکل‌گیری روند هژمونی قدرت در محور مقاومت دارد. این خروج نشان میدهد که نقاط قوت آمریکا برای ایجاد تنش به منظور غارت منافع منطقه (تابناک، ۱۳۹۸/۱۰/۱۴)، در حال از دست رفتن است. از اینرو حوزه نفوذ آمریکا در منطقه با شهادت سردار سلیمانی و پیروزی مکتب مقاومت اسلامی جایگاه ساختاری و نظری خود را از دست داد. دیگر نه تنها ایران و محور مقاومت بلکه بسیاری از کشورهای منطقه در صف جبهه مقاومت و با اتحادی متخاصم و با با ائتلاف بر خروج نیروهای آمریکایی از منطقه؛ به توسعه‌گری‌های آن پایان می‌دهند.

اتحاد، انسجام و همدلی مسلمانان منطقه و جهان پس از شهادت سردار سلیمانی بار دیگر اعاده اتحاد و هژمونی قدرت در محور مقاومت است. تا قبل از شهادت سردار، مبارزه مستقیم محور مقاومت با گروه‌های تکفیری که در واقع مبارزه غیرمستقیمی با آمریکا و اسرائیل^۵ بود، با شهادت سردار به عنوان عضو ولایی مکتب مقاومت اسلامی معظمله؛ جهت این پیکان به مبارزه مستقیم مسلمانان جهان با آمریکا و اسرائیل به عنوان تروریست‌های واقعی منطقه تغییر کرد. حضور میلیونی مردم ایران و مسلمانان منطقه و جهان در مراسم تشییع پیکر شهید سلیمانی، گواه بر این امر است. از اینرو یکی از دستاوردهای مهم نظریه مقاومت اسلامی هژمونی ژئوپلیتیک اسلام با اتحاد جنبش‌های جهادی حول محور مقاومت است. امریکا که با ترور سردار فکر می‌کرد می‌تواند محور مقاومت را تضعیف کند، با غفلت از اینکه این جریان وابسته به یک شخص نیست و برآمده از نهضت انقلابی اسلام است، با وحدت متخاصم جبهه مقاومت در سوریه، لبنان، فلسطین و یمن مواجه شد. (خبرگزاری قرآن، ۱۳۹۸/۱۰/۷۱). مهمترین وجه نظریه مقاومت اسلامی در مساله اتحاد، در قدرت حداکثری محور مقاومت در رسیدن به اهداف جامعه اسلامی است. از اینرو، در روابط حاکم بر منطقه و معادله قدرت بین بازیگران، انگیزه برای اقدام در محور مقاومت و توجه به نقش بازیگران دارای انگیزه وجه عمده در نظر گرفته می‌شود. (متقی، ۱۳۹۲: ۱۷۲) در واقع ترور سردار، انگیزه و ادبیات محور مقاومت برای تامین اهداف و توسعه قدرت در مکتب مقاومت اسلامی را تسریع کرد. از اینرو هرگونه قدرت‌آفرینی توسط آمریکا، اسرائیل و متحدان عربی بدون در نظر گرفتن نقش محور مقاومت به عنوان بازیگر موثر منطقه امکانپذیر نیست. در یک رویکرد کلی، هژمونی قدرت در محور مقاومت با نشان دادن توان نظامی ایران، برای مثلث آمریکایی - عربی - اسرائیلی در برابر محور مقاومت، چاره ای جز احیای مجدد قدرت و آمادگی همیشگی برای دفاع از خود در برابر تکرار چنین اقدامات نظامی نگذاشته است. از اینرو اکثر ائتلاف‌های آنها در منطقه بر این اصل صورت خواهد گرفت (Ikenberry, 2009: 156) همچنین اتحاد متخاصم در محور مقاومت اسلامی نشان از ائتلاف در محور اسلام دارد که متحدان هم برای تامین منافع و اهداف راهبردی و هم تامین امنیت منطقه و مقابله با تهدیدات، آن را لازم می‌دانند. جدول شماره ۴، تحولات محور مقاومت در روند توسعه قدرت مبنی بر نظریه مقاومت اسلامی رهبری را به تصویر می‌کشد.

۵. مواضع تروریستی آمریکا در مخالفت با هژم/ونی اسلام و اسرائیل به طور ویژه در مساله مبارزه با هلال شیعی در منطقه تبیین می‌گردد.

جدول ۴. تحلیل توسعه قدرت مبتنی بر ابعاد محوری قدرت در جبهه مقاومت متأثر از عناصر نظریه مقاومت اسلامی در دوره پس از فرماندهی شهید سلیمانی

محور قدرت	تحولات مهم	ابعاد عملی توسعه قدرت در منطقه	عناصر نظریه مقاومت اسلامی مقام معظم رهبری
اتحاد متخاصم	ترور سردار سلیمانی	خروج نیروهای آمریکایی از عراق و منطقه	حفظ هویت و موجودیت کشورها / حفظ وحدت و یکپارچگی ملت‌ها / مقاومت یگانه راه پیروزی
		اتحاد و همدلی مسلمانان منطقه و جهان	تقویت حرکت مقاومت اسلامی / عدم سازش در برابر دشمنان / حفظ وحدت و یکپارچگی / مقاومت لازمه رسیدن به اهداف جامعه
	حمله نظامی ایران به عین الاسد	شکل‌گیری روابط قدرت مبتنی بر اتحاد در منطقه	تقویت حرکت مقاومت اسلامی / عدم سازش در برابر دشمنان / حفظ وحدت و یکپارچگی ملت‌ها
		عقب‌نشینی محور آمریکایی - اسرائیلی - عربی	تقویت حرکت مقاومت اسلامی / عدم سازش در برابر دشمنان / حفظ وحدت و یکپارچگی ملت‌ها
		ائتلاف‌های شکننده بر ضد محور مقاومت	تقویت حرکت مقاومت اسلامی / حفظ وحدت و یکپارچگی ملت‌ها / مقاومت یگانه راه پیروزی
	خروج نیروهای آمریکایی از عراق	شکل‌گیری اتحاد در جهان اسلام	تقویت حرکت مقاومت اسلامی / حفظ وحدت و یکپارچگی ملت‌ها / مقاومت لازمه رسیدن به اهداف جامعه اسلامی
		شکست ادعای مبارزه با تروریسم آمریکا	تقویت حرکت مقاومت اسلامی / حفظ هویت و موجودیت کشورها / مقاومت لازمه رسیدن به اهداف جامعه اسلامی
	اتحاد و همدلی مسلمانان جهان	اتحاد مسلمانان جهان در مبارزه با آمریکای تروریست	تقویت حرکت مقاومت اسلامی / حفظ هویت و موجودیت کشورها / عدم سازش در برابر دشمنان / حفظ وحدت و یکپارچگی
		گسترش و هژمونی ژئوپلیتیک اسلام	تقویت حرکت مقاومت اسلامی / حفظ هویت و موجودیت کشورها / عدم سازش در برابر دشمنان / حفظ وحدت و یکپارچگی ملت‌ها / مقاومت لازمه رسیدن به اهداف جامعه اسلامی
		اتحاد جنبش‌های جهادی حول محور مقاومت	تقویت حرکت مقاومت اسلامی / حفظ وحدت و یکپارچگی ملت‌ها / مقاومت یگانه راه پیروزی
گسترش اعضای جبهه مقاومت		تقویت حرکت مقاومت اسلامی / حفظ وحدت و یکپارچگی ملت‌ها / مقاومت یگانه راه پیروزی	
ترور سردار سلیمانی	حمله نظامی ایران به عین الاسد	تقویت حرکت مقاومت اسلامی / حفظ هویت و موجودیت کشورها / عدم سازش در برابر دشمنان / مقاومت یگانه راه پیروزی	
	خروج نیروهای آمریکایی از عراق و منطقه	تقویت حرکت مقاومت اسلامی / حفظ هویت و موجودیت کشورها / مقاومت یگانه راه پیروزی	
	اتحاد و همدلی مسلمانان منطقه و جهان	تقویت حرکت مقاومت اسلامی / حفظ هویت و موجودیت کشورها / عدم سازش در برابر دشمنان / حفظ وحدت و یکپارچگی ملت‌ها / مقاومت یگانه راه پیروزی	
	افزایش انگیزه در محور مقاومت	تقویت حرکت مقاومت اسلامی / مقاومت یگانه راه پیروزی	

توسعه قدرت نظامی محور مقاومت	تقویت حرکت مقاومت اسلامی / عدم سازش در برابر دشمنان / مقاومت یگانه راه پیروزی	حمله نظامی ایران به عین الاسد	هژمونی قدرت
شکل‌گیری روابط قدرت مبتنی بر توسعه قدرت در محور مقاومت	تقویت حرکت مقاومت اسلامی / عدم سازش در برابر دشمنان / مقاومت یگانه راه پیروزی		
عقب‌نشینی محور آمریکایی - اسرائیلی -	عدم سازش در برابر دشمنان / مقاومت یگانه راه پیروزی		
افول هژمونی آمریکا در جهان	تقویت حرکت مقاومت اسلامی / عدم سازش در برابر دشمنان / مقاومت لازمه رسیدن به اهداف جامعه اسلامی		
ائتلاف‌های شکننده بر ضد محور مقاومت	تقویت حرکت مقاومت اسلامی / عدم سازش در برابر دشمنان / مقاومت یگانه راه پیروزی / مقاومت لازمه رسیدن به اهداف جامعه		
خروج نیروهای آمریکایی از عراق و منطقه	تقویت حرکت مقاومت اسلامی / حفظ هویت و موجودیت کشورها / مقاومت یگانه راه پیروزی		
شکست ادعای آمریکا در مبارزه با تروریسم	تقویت حرکت مقاومت اسلامی / عدم سازش در برابر دشمنان / مقاومت لازمه رسیدن به اهداف جامعه اسلامی	خروج نیروهای امریکایی از عراق و منطقه	
تبدیل چهره آمریکا به بزرگترین تروریست جهان	تقویت حرکت مقاومت اسلامی / عدم سازش در برابر دشمنان / مقاومت یگانه راه پیروزی / مقاومت لازمه رسیدن به اهداف جامعه		
کاهش هژمونی قدرت آمریکا	تقویت حرکت مقاومت اسلامی / حفظ هویت و موجودیت کشورها / عدم سازش در برابر دشمنان / حفظ وحدت و یکپارچگی ملت‌ها / مقاومت لازمه رسیدن به اهداف جامعه اسلامی		
پیروزی مکتب مقاومت اسلامی	تقویت حرکت مقاومت اسلامی / عدم سازش در برابر دشمنان / حفظ وحدت و یکپارچگی ملت‌ها / مقاومت یگانه راه پیروزی / مقاومت لازمه رسیدن به اهداف جامعه اسلامی		
توسعه قدرت و هژمونی محور مقاومت	تقویت حرکت مقاومت اسلامی / حفظ هویت و موجودیت کشورها / عدم سازش در برابر دشمنان / حفظ وحدت و یکپارچگی ملت‌ها / مقاومت یگانه راه پیروزی		
گسترش و هژمونی ژئوپلیتیک اسلام	تقویت حرکت مقاومت اسلامی / حفظ هویت و موجودیت کشورها / عدم سازش در برابر دشمنان / حفظ وحدت و یکپارچگی ملت‌ها / مقاومت لازمه رسیدن به اهداف جامعه اسلامی		
گسترش اعضای جبهه مقاومت	تقویت حرکت مقاومت اسلامی / حفظ هویت و موجودیت کشورها / حفظ وحدت و یکپارچگی ملت‌ها / مقاومت راه پیروزی	اتحاد و همدلی مسلمانان جهان	

نتیجه‌گیری

هدف اصلی این پژوهش این بود که به تحلیل روند قدرت در محور مقاومت اسلامی در منطقه غرب آسیا در دوران پس از فرماندهی شهید سلیمانی پرداخته شود. از اینرو، تلاش شد تا با استفاده از عناصر نظریه مقاومت اسلامی رهبر معظم انقلاب حضرت آیت الله خامنه‌ای (مد ظله العالی) در هویت بخشی به محور قدرت در جبهه مقاومت؛ استفاده گردد. بدین منظور نشان داده شد که نظریه مقاومت اسلامی ایشان، نه تنها در دوره پس از فرماندهی سردار شهید، بلکه از ابتدای شکل‌گیری محور مقاومت تا امروزه قابلیت نظری خود را حفظ کرده است و قویا مورد استفاده جنبش‌های بیداری اسلامی در منطقه بوده و هست. در این راستا، لازم دانسته شد قبل از تحلیل روند قدرت در محور مقاومت در دوران پساشهادت، گریزی هم به شکل‌گیری و توسعه قدرت در محور قدرت مقاومت متأثر از نظریه معظم له در دوره شهید سلیمانی زده شود. علت این بررسی وابستگی محور قدرت در هر دوره به یکدیگر است که هر دو متأثر از یک مکتب نظری است که خون سردار آن را آبیاری نموده است.

بر اساس یافته‌های پژوهش مطابق جدول‌های شماره ۱ و ۲ دو دوره پیش از شهادت سردار روند قدرت‌گیری محور مقاومت در منطقه مبتنی بر نظریه مقاومت اسلامی دارای سه محور مقاومت، دفاع و امنیت بوده است که مبتنی بر آن، روابط منطق‌های و بین‌المللی غرب آسیا شکل گرفته است. این دو جدول نشان می‌دهد که ابعاد نظری و عملی تحولات منطقه در دوره پیشاشهادت، هم تحت تاثیر عناصر شش‌گانه نظریه مقاومت اسلامی شکل گرفته‌اند و هم به بازنشانی مجدد این عناصر متأثر از ابعاد قدرت محور مقاومت دست یافته‌اند. در واقع هژمونی قدرت در محور مقاومت در این دوره بر مبنای این نظریه شکل گرفته و تأثیری که بر تحولات منطقه داشته است، به بازتولید مجدد نظریه مقاومت اسلامی پرداخته است. بر مبنای موضوع پژوهش جداول ۳، و ۴ نشان می‌دهند که عناصر قدرت محور مقاومت در کنار حفظ ابعاد قبلی خود، در دوره پس از فرماندهی سردار سلیمانی متأثر از مکتب مقاومت اسلامی و خون پاک شهید سلیمانی به عنوان الگوی عینی این مکتب در منطقه، حول اتحاد متخاصم و منتقم دنیای اسلام نسبت به نابودی آمریکا و اسرائیل و همچنین هژمونی قدرت محور مقاومت گرد آمده است. از اینرو تحولات مهم منطقه مانند حمله نظامی ایران به پایگاه آمریکایی عین الاسد، خروج آمریکا از عراق پس از آن و شکل‌گیری اتحاد جهان اسلام در کینه و نفرت نسبت به آمریکا و اسرائیل، متأثر از نظریه مقاومت اسلامی؛ دو محور قدرت فوق را تداعی می‌کنند. در کل، شهادت سردار سلیمانی نه تنها به قدرت محور مقاومت خللی وارد نکرد بلکه حلقه‌های مقاومت تبدیل به یک زنجیره مقاومت شد که بلافصل نظریه مقاومت اسلامی مقام معظم رهبری (مد ظله العالی) مهمترین پایگاه نظری آن محسوب می‌گردد. از اینرو، شهادت سردار به عنوان عامل انگیزشی در مصمم‌تر شدن محورمقاومت به توسعه قدرت، و هژمونی قدرت محور مقاومت در منطقه دست زده است.

منابع و مأخذ

الف) کتاب و مقاله

۱. اسلامی، محسن (۱۳۹۲)، سیاست خارجی در اسلام، فصلنامه سیاست خارجی، سال ۷۲، شماره ۳، صص: ۶۳۶-۶۱۱.
۲. بالدوین، دیوید، (۱۳۸۰)، بررسی امنیت و پایان جنگ سرد، ترجمه علیرضا طیب، تهران: نشر نی.
۳. بوزان، باری، (۱۳۸۸)، قدرت‌ها و مناطق، ساختار امنیت بین‌الملل، ترجمه: رحمان قهرمان‌پور، تهران: انتشارات پژوهشکده مطالعات راهبردی.
۴. داوند، محمد، اسلامی، محسن و داوند، حجت، (۱۳۹۷)، تاثیر انقلاب اسلامی بر هندسه مقاومت اسلامی در غرب آسیا، فصلنامه مطالعات سیاسی جهان اسلام، سال هفتم، شماره ۵۲، صص: ۷۹-۹۹.
۵. راباسا، آجلا، (۱۳۹۰)، توسعه شبکه‌های سکولار، ترجمه علی اکبر اسلامی، تهران: موسسه مطالعات اندیشه سازان نور.
۶. عسگرخانی، ابومحمد، جانباز، دیان، عباس زاده مرزبالی، محسن (۱۳۸۸)، پسامدرنیته و واکاوی دولت ملی دارای حاکمیت در نظریه‌های بین‌الملل، فصلنامه سیاست، دوره ۹۳، شماره ۳، صص: ۳۲۰-۲۹۱.
۷. قاسمی، بهزاد، (۱۳۹۷)، ژئوپلیتیک محور مقاومت و امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران بر اساس گفتمان انقلاب اسلامی، فصلنامه آفاق امنیت، سال یازدهم، شماره ۳۷.

۸. قوام، سید عبدالعلی، (۱۳۹۳)، روابط بین الملل نظریه‌ها و رویکردها، تهران: انتشارات سمت.
۹. کمپ، جفری و رابریت هارکوی، (۱۳۸۳)، جغرافیای استراتژیک خاورمیانه، ترجمه سید مهدی حسینی متین، جلد دوم، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
۱۰. لطفی مرزناکی، رحمان، هوشیار، علی، (۱۳۹۷)، دفاع هوشمند به روش استنباط تطبیقی در اندیشه امام خامنه‌ای، تهران: انتشارات دفاع مقدس.
۱۱. متقی، ابراهیم، (۱۳۹۲)، تحول رهیافت موازنه قدرت در نظم‌های منطقه‌ای: هویت‌گرایی در برابر ساختارگرایی، فصلنامه راهبرد، شماره ۷۶، سال ۳۲، صص: ۱۹۲-۱۶۵.
۱۲. محمدی، مهدی، (۱۳۹۸) تجدید سازمان استراتژی فشار حداکثری علیه ایران با تکیه بر غرب‌گرایان، روزنامه وطن امروز، ۱۱ آبان
۱۳. موسوی، سید محمد، (۱۳۸۴)، دیپلماسی و رفتار سیاسی در اسلام، تهران: انتشارات دانشگاه پیام نور.
(ب) سخنرانی‌های رهبری:
۱۴. بیانات رهبری در دیدار کارگزاران نظام، ۱۳۸۵/۰۷/۱۸.
۱۵. بیانات رهبری در اجتماع مردم کنگاور ۱۳۹۰/۰۷/۲۷.
۱۶. بیانات رهبری در دیدار شرکت‌کنندگان در اجلاس جهانی جوانان و بیداری اسلامی ۱۳۹۰/۱۱/۱۰.
۱۷. بیانات رهبری در مراسم انتصاب حجت الاسلام والمسلمین اراکی به سمت دبیرکلی مجمع تقریب مذاهب اسلامی ۱۳۹۱/۰۴/۴۲.
۱۸. بیانات رهبری در دیدار مسئولان نظام و میهمانان بیست و هشتمین کنفرانس بین‌المللی وحدت اسلامی ۱۳۹۳/۱۰/۹۱.
۱۹. بیانات رهبری در دیدار مردم قم ۱۳۹۴/۱۰/۱۹.
۲۰. بیانات رهبری در ششمین کنفرانس بین‌المللی حمایت از انتفاضه فلسطین ۱۳۹۵/۱۲/۳۰.
۲۱. بیانات رهبری در دیدار دانش‌آموزان و دانشجویان ۱۳۹۷/۰۸/۲۱.
۲۲. بیانات رهبری در دیدار مسئولان نظام و میهمانان کنفرانس وحدت اسلامی ۱۳۹۷/۰۹/۴۰.
۲۳. بیانات رهبری در دیدار دبیرکل جنبش جهاد اسلامی فلسطین و هیئت همراه با رهبر انقلاب ۱۳۹۷/۱۰/۱۰.
۲۴. بیانات رهبری در مراسم سی‌امین سالگرد رحلت امام خمینی ۱۳۹۸/۰۳/۱۴.
- (ج) منابع اینترنتی:
۲۵. تابناک، چرا آمریکا حاج قاسم را ترور کرد؟ / درس‌هایی که از شهادت سپهبد سلیمانی باید گرفت / منتظر انتقام سخت از آمریکایی‌ها هستیم، ۸۹۳۱/۱۰/۱۴، کد خبر: ۹۴۸۹۴۳.
۲۶. جوان آنلاین، فرمان فرار آمریکا از عراق، ۱۳۹۹/۲/۱۰، کد خبر: ۹۸۴۶۱۴.
۲۷. خبرگزاری بین‌المللی قرآن، اتحاد جنبش‌های مقاومت؛ ثمره خون پاک شهید سلیمانی، ۸۹۳۱/۱۰/۱۷، کد خبر: ۳۸۶۹۸۲۷.
۲۸. خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران، ۱۲ پیامد ترور سردار سلیمانی بر منطقه و روابط آمریکا و ایران، ۸۹۳۱/۱۱/۰۷، کد خبر: ۸۳۶۴۹۸۲۶.
۲۹. خبرگزاری تسنیم، جریان مقاومت از جنگ ۳۳ روزه تا امروز، ۱۳۹۸/۵/۲۳.
۳۰. خبرگزاری تسنیم، جزئیات ناگفته‌ای از پشت پرده اعتراضات در عراق؛ اتاق عملیات محور شرارت در الانبار، ۱۳۹۸/۷/۱۳.
۳۱. خبرگزاری تسنیم، رئیس مرکز مطالعات غرب آسیا: پاسخ موشکی ایران به آمریکا به دور از شتاب زدگی اما بازدارنده بود، ۹۸/۱۰/۲۰.
۳۲. خبرگزاری تسنیم، سه بحرانی که برای آمریکا بعد از ترور سردار سلیمانی ایجاد شد، ۱۳۹۸/۱۰/۲۴.
۳۳. خبرگزاری تسنیم، تاثیر حمله به عین الاسد بر محاسبات و موقعیت آمریکا در دنیا، ۱۳۹۸/۱۰/۲۸.
۳۴. دیپلماسی‌ایرانی، تقابل قدرت منطقه‌ای و هژمون؛ پاسخ موشکی ایران چطور نظم بین‌الملل را به چالش کشید؟ ۱۹، ۸۹۳۱/۱۰/ کد:

خبر ۸۲۷۸۸۹۱.

۳۵. شهیدی، فرزانه، حمله موشکی ایران به پایگاه عین الاسد؛ ابعاد و پیامدها، اندیشکده راهبردی تبیین، ۸۹۳۱/۱۱/۴۱، شناسه خبر: ۳۵۵۱۴.

(د) منابع انگلیسی

36. Brecher, Michael. (1989), crisis conflict and instability, New York: Pregamon press.
- . 73Buzan, Barry, (۲۰۰۹), “Why is there no non-Western international relations theory?”, in Non-Western International Relations Theory, London and New York: Routledge Taylor and Francis Group
38. Ikenberry, john. (2009), The crisis of American foreign policy: Wilsonianism in the twenty- first century ,Princeton university press.
39. Poskin. M. G. & Berry. N, (1999), The New World of International Relations, New Jersey: Prentice Hall.
- . 04Sylvester, Christine, (۲۰۱۳), “Experiencing the end and afterlives of International Relations/theory”,European Journal of International Relations,DOI: 10. 1177/1354066113494322.

